

ZAUWAŻALNE

**Raport ewaluacyjny Programu
Wydarzeń Kluczowych w ramach
„Programu polityki kulturalnej Miasta
Białystok na lata 2018-2022 plus”**

Opracowanie: Martyna F. Zaniewska
Białystok, marzec 2023 r.

Wstęp

Niniejsze opracowanie w sposób syntetyczny podsumowuje proces wdrażania Programu Wydarzeń Kluczowych. Postulat wyboru i wspierania sztandarowych imprez stanowił jeden z celów strategicznych „Programu polityki kulturalnej Miasta Białystok na lata 2018-2022 plus”.

Niestety proces wdrażania Programu Wydarzeń Kluczowych zderzył się z rzeczywistością pandemii Covid-19. Na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci sektor kultury nie miał do czynienia z aż tak potężnym kryzysem. Nigdy przedtem, instytucje kultury, organizacje pozarządowe oraz promotorzy prywatni nie znaleźli się w tak krytycznej sytuacji, która uniemożliwiła im organizację wydarzeń.

Także sytuacja ekonomiczna samorządów w ostatnich latach okazała się nie sprzyjać rozwojowi inicjatyw kulturalnych. Cięcia wydatków budżetowych zwykle dotyczyły obszaru kultury. Nie inaczej stało się i tym razem.

Analiza wdrożenia programu została oparta głównie o wskaźniki zawarte w dokumencie strategicznym. Należy jednak podkreślić, że ocena programu nie jest w pełni możliwa z uwagi na czas, w którym był on realizowany. Pandemia Covid-19, a także obiektywny fakt zmniejszenia wydatków na kulturę w omawianym okresie znacząco wpłynęły na sposób realizacji założeń Programu.

Ewaluacja opisuje więc sposób realizacji wskaźników założonych w Programie Polityki Kulturalnej, ale jednocześnie obejmuje opis ogólnej sytuacji oraz warunków realizacji Programu Wydarzeń Kluczowych. Istotnym elementem analizy są również wnioski przekazane przez organizatorów wydarzeń.

Głównym hasłem Programu Polityki Kulturalnej było połączenie słów „zauważalność” i „ważne”, zapisane w postaci: **„ZAUWAŻALNE”**. Wdrażanie Programu Wydarzeń Kluczowych było jednym z kluczowych zadań, które miały przyczynić się do wzbogacenia oferty kulturalnej Białegostoku oraz budowy wizerunku miasta, zarówno na zewnątrz, jak i wewnątrz. Czy to zamierzenie udało się zrealizować? W raporcie zostanie podjęta próba udzielenia odpowiedzi na to pytanie oraz wskazanie rekomendacji co do przyszłych działań związanych z realizacją Programu Wydarzeń Kluczowych.

Założenia wyjściowe

„Program polityki kulturalnej Miasta Białystok na lata 2018-2022 plus” został przyjęty uchwałą Nr LI/795/18 Rady Miasta Białystok z dnia 18 czerwca 2018 r.

Realizacja Programu została oparta o trzy zadania strategiczne:

- A. Doprowadzenie do rozwoju co najmniej pięciu przedsięwzięć o kluczowym znaczeniu dla rozwoju życia kulturalnego miasta poprzez opracowanie i wdrożenie Programu Wydarzeń Kluczowych.
- B. Zwiększenie poziomu kompetencji kulturowych mieszkańców, pogłębienie poziomu uczestnictwa w kulturze oraz rozwinięcie oferty kulturalnej na białostockich osiedlach poprzez opracowanie i wdrożenie Programu Edukacji Kulturalnej.
- C. Zwiększenie dostępności zasobów będących w posiadaniu instytucji kultury dla osób i organizacji zewnętrznych prowadzących niekomercyjną działalność kulturalną poprzez opracowanie i wdrożenie Funduszu Współpracy.

Ponadto wyodrębniono trzy zadania uzupełniające:

- D. Wsparcie instytucji kultury w procesie tworzenia instytucjonalnych strategii rozwoju oraz wprowadzenie ujednoliconego systemu sprawozdawczości umożliwiającego przeprowadzanie ewaluacji postępów realizacji PPK2018.
- E. Zwiększenie dostępności środków finansowych przeznaczonych na działania organizacji pozarządowych poprzez zmianę struktury otwartych konkursów dotacyjnych.
- F. Wsparcie budowy i adaptacji nowych obiektów na cele kultury oraz poprawa istniejącej infrastruktury kultury oraz powiększenie jej zbiorów i powierzchni wystawienniczej

Niniejsze opracowanie jest podsumowaniem realizacji zadania strategicznego A, które miało na celu wykreowanie co najmniej pięciu przedsięwzięć o kluczowym znaczeniu dla rozwoju życia kulturalnego miasta poprzez opracowanie i wdrożenie Programu Wydarzeń Kluczowych.

Ewaluacji tego zadania w pierwszym kwartale 2023 roku wynika z opublikowanego w Programie Polityki Kulturalnej Harmonogramu realizacji zadań. Przedmiotem ewaluacji są działania związane z wdrażaniem zadania, prowadzone w latach 2018-2022.

Zgodnie z harmonogramem PPK w tym okresie powinny zostać przeprowadzone następujące działania:

- 1) Etap opracowania – wrzesień 2018 – maj 2019
- 2) Etap wdrażania – od października 2019
- 3) Etap ewaluacji – pierwszy kwartał 2023

Środki finansowe przeznaczone na realizację Programu Wydarzeń Kluczowych przewidziane w PPK przedstawiają się następująco:

Nazwa zadania/działania	Dodatkowe informacje	Wysokość budżetu
Opracowanie Programu Wydarzeń Kluczowych	Opracowanie regulaminu, przygotowanie narzędzi umożliwiających dokonanie procesu selekcji, promocja	20 000 zł
Wdrożenie Programu Wydarzeń Kluczowych	W zależności od wybranego wariantu selekcji. Koszty wdrożenia nie uwzględniają sumy dotacji w konkursach dla NGO i dotacjach podmiotowych dla instytucji.	20 000 zł

Każde z zadań ujętych w Programie Polityki Kulturalnej zostało powiązane ze wskaźnikami oraz narzędziami realizacji. Dzięki nim możliwa jest ocena skuteczności działań podejmowanych przez Urząd Miejski w Białymstoku oraz inne podmioty zaangażowane w realizację Programu Wydarzeń Kluczowych. Realizacja zadania w zakresie rozwoju co najmniej pięciu przedsięwzięć o kluczowym znaczeniu dla rozwoju życia kulturalnego miasta została powiązana w PPK z następującymi wskaźnikami:

Wskaźnik/narzędzie	Sposób realizacji wskaźnika/narzędzia
Terminowość realizacji poszczególnych etapów Programu Wydarzeń Kluczowych	Etap opracowania powinien zostać zakończony do końca maja 2019 r. Etap wdrożenia następuje od początku października 2019 r. Ewaluacja następuje w pierwszym kwartale 2023 r.
Przeznaczenie odpowiedniej wysokości środków na realizację programu	Budżet Programu powinien wynosić nie mniej niż 1 100 000 zł rocznie
Wyznaczenie osoby/osób odpowiedzialnych za koordynację prac nad Programem Wydarzeń Kluczowych z ramienia urzędu	Formalne wyznaczenie osoby/osób odpowiedzialnych za koordynację prac nad Programem Wydarzeń Kluczowych od listopada 2018 roku.
Opracowanie i realizacja planu promocji działań związanych z Programem Wydarzeń Kluczowych	Realizacja planów powinna uwzględniać liczbę treści związanych z Programem opublikowanych w mediach lokalnych oraz ogólnopolskich. Plan promocji powinien przewidywać stworzenie oddzielnej identyfikacji

	graficznej Programu.
Opracowanie regulaminu Programu	<p>Wersja robocza regulaminu powinna być gotowa najpóźniej w maju 2019 r. Treść regulaminu powinna zostać poddana konsultacjom z dyrektorami miejskich i wojewódzkich instytucji kultury oraz z organizacjami pozarządowymi, które w latach 2015-2017 co najmniej dwa razy uzyskały dofinansowanie w otwartych konkursach grantowych.</p> <p>Finalna wersja regulaminu powinna zostać przyjęta najpóźniej we wrześniu 2019 r.</p>
Prowadzenie debaty publicznej wokół programu i spodziewanych efektów	Na etapie opracowania Programu powinna się odbyć co najmniej jedna debata publiczna poświęcona pożądanym efektom działania Programu.
Wieloletnie wsparcie finansowe	Zapewnienie formalnej możliwości finansowania w trybie trzyletnim.
Liczba osób - twórców kultury miejskiej, dziennikarzy, decydentów i innych liderów opinii biorących udział w procesie selekcji	Maksimum to 100 osób reprezentujących wszystkie kluczowe grupy.
Obecność reprezentantów wszystkich kluczowych grup w gronie osób dokonujących pierwszej selekcji	W selekcji powinni uczestniczyć przedstawiciele środowisk twórców kultury miejskiej, dziennikarzy, decydentów i innych liderów opinii.
Wykreowanie co najmniej 5 kluczowych wydarzeń kulturalnych.	<p>Ocena końcowa powinna opierać się na takich wskaźnikach, jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba recenzji w mediach ogólnopolskich, - osiągnięte zasięgi w social mediach, - obecność danego wydarzenia w odpowiednich rankingach, - umiejętność przyciągania artystów o uznanej pozycji w kraju i poza jego granicami, - liczba widzów (a zwłaszcza procentowy jej wzrost). <p>Ocena danego wydarzenia powinna być oparta również na osiągnięciu zakładanych przez samych jego organizatorów celów.</p>

Realizacja PWK w latach 2018-2022

Już pod koniec 2018 roku pracownicy Referatu Kultury Urzędu Miejskiego opracowali regulamin Programu. Od stycznia 2019 r. konsultowano projekt regulamin z dyrektorami miejskich i wojewódzkich instytucji kultury oraz organizacjami pozarządowymi. Ostateczna treść regulaminu została uzgodniona 5 marca 2019 r. podczas debaty publicznej. 8 marca 2019 r. zamknięto listę członków tzw. Zespołu 100, liczącą dokładnie 100 osób. Zadaniem Zespołu, w którego składzie znaleźli się twórcy kultury miejskiej, dziennikarze, decydenci i inni liderzy opinii, było dokonanie selekcji projektów i wybór pięciu wydarzeń kluczowych.

15 marca 2019 r. Prezydent Miasta Białegostoku podpisał zarządzenie o wdrożeniu Programu Wydarzeń Kluczowych, a 20 marca br. ogłosił nabór projektów do Programu. W ramach ogłoszonego naboru w okresie od 20 marca do 25 kwietnia br. zgłoszono łącznie 15 projektów. Głosowanie mające na celu wyłonienie pięciu wydarzeń kluczowych odbyło się 5 czerwca 2019 r. W ramach głosowania, które trwało do 10 czerwca 2019 r., oddano łącznie 88 głosów.

W wyniku głosowania wybrano następujące Wydarzenia Kluczowe:

- 1) Up To Date Festival
- 2) Festiwal Literacki „Na pograniczu kultur”
- 3) Festiwal „Biała Czysta Kulturalna - rzeka dla mieszkańców”
- 4) Festiwale Ialkarskie
- 5) Halfway Festival

We wrześniu 2019 roku, środki na realizację pięciu projektów kluczowych zapisano w projekcie budżetu Miasta Białegostoku na 2020 rok oraz ujęto w projekcie Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta na lata 2020-2022 (w wysokości 1.100.000 zł corocznie). Na wydarzenia kluczowe organizacji pozarządowych przygotowano też projekt odrębnego konkursu na działania trzyletnie, zgodnie z przyjętymi założeniami tj. konkurs na wspieranie projektów wybranych w Programie Wydarzeń Kluczowych w ramach realizacji „Programu Polityki Kulturalnej Miasta Białystok na lata 2018-2022 plus”, z finansowaniem corocznym w wysokości 1.100.000 zł.

Z uwagi na znaczące ograniczenia finansowe w budżecie Miasta Białegostoku na 2020 rok - w projekcie budżetu przedłożonym przez Prezydenta Miasta pod obrady Rady Miasta w listopadzie 2019 r. ujęto środki na organizację trzech konkursów ofert, bez odrębnego konkursu na działania trzyletnie. W uchwale budżetowej Miasta Białystok na 2020 rok na rzecz organizacji pozarządowych zapisano środki w wysokości 1.704.000 zł. Ogłoszono konkurs ofert na działania całoroczne, na kwotę 1.600.000 zł, w którym przewidziano możliwość realizacji projektów wybranych w Programie Wydarzeń Kluczowych, w ramach realizacji „Programu Polityki Kulturalnej Miasta Białystok na lata 2018-2022 plus”.

W wyniku rozstrzygniętego w grudniu 2019 r. konkursu ofert udzielono dotacji na dwa wydarzenia kluczowe, zaplanowane na 2020 r., *Up to Date Festival* organizowany przez Stowarzyszenie Pogotowie Kulturalno Społeczne (wartość dofinansowania: 540 000 zł) oraz Festiwal Literacki „Na pograniczu kultur”, organizowany przez Fundację Sąsiedzi (dofinansowanie: 110.000 zł). Umowy na realizację projektów podpisano w styczniu 2020 r.

W związku z wybuchem pandemii Covid-19 w marcu 2020 r. Festiwal Literacki „Na pograniczu kultur”, planowany na kwiecień 2020 r., odbył się w terminie 2-4 października 2020 r., w reżimie sanitarnym, z ograniczonym udziałem publiczności. Spotkania z pisarzami były też udostępniane online. Także Festiwal *Up to Date* z uwagi na epidemię odbył się w zmienionej formule. Od 1 do 9 września 2020 r. koncerty realizowano w reżimie sanitarnym z ograniczonym udziałem publiczności oraz w formie streamu internetowego. Z uwagi na epidemię i nowe uwarunkowania realizowanych projektów, do obu umów zawarto aneksy, zmniejszające kwoty udzielonych dotacji odpowiednio do 500 tys. zł i do 56 tys. zł.

W 2020 roku, z uwagi na stan epidemii, odwołano dwa wydarzenia kluczowe, organizowane przez instytucje: Międzynarodowy Festiwal Szkół Łalkarskich *Lalkanie-lalka* Białostockiego Teatru Lalek oraz *Halfway Festival* Opery i Filharmonii Podlaskiej.

Program dla organizacji pozarządowych w formie trzyletnich dotacji został rozpoczęty od 2021 r. Z uwagi na kolejny rok ograniczeń finansowych, na Wydarzenia Kluczowe realizowane przez organizacje pozarządowe zaplanowano mniejsze środki niż przewidywano w PPK2018, tj. 600 000 zł, a nie 1,1 mln zł. W efekcie konkursu ogłoszonego w grudniu 2020 roku, Urząd Miejski w Białymstoku zawarł umowy z organizatorami *Up to Date Festival* oraz organizatorami *Festiwalu Literackiego „Na pograniczu kultur 2021-2023”*. Umowy nie podpisał organizator Festiwalu „Biała Czysta Kulturalna - rzeka dla mieszkańców”.

W kwietniu 2021 r. Opera i Filharmonia Podlaska Europejskie Centrum Sztuki – organizator wydarzenia *Halfway Festival* poinformowała, że nie planuje organizowania kolejnych edycji tego wydarzenia. Zaplanowane na ten cel środki finansowe tj. 350.000 zł, pozostały w budżecie przeznaczonym na kulturę. W 2021 roku Białostocki Teatr Lalek – organizator festiwalu łalkarskiego „*Metamorfozy Lalek*”, zorganizował 4. edycję wydarzenia w zmienionej formule, rozciągniętej w czasie na okres czerwiec-wrzesień. Kwota dofinansowania wydarzenia wyniosła 200.000 zł i była mniejsza, niż planowano w PPK2018.

W 2022 roku, w ramach podpisanych przez organizacje pozarządowe umów trzyletnich, kontynuowano organizowanie kolejnych edycji wydarzeń kluczowych. Festiwal Literacki „Na pograniczu kultur”, odbył się w dniach 22 -24 kwietnia 2022 r. *Up to Date Festival* odbył się w dniach 2-4 września 2022 r. W dniach 21-25 czerwca 2022 r. odbyło się wydarzenie kluczowe instytucji - *X Międzynarodowy Festiwal Szkół Łalkarskich LALKANIELALKA Nurt Profesjonalny*, organizowany przez Białostocki Teatr Lalek.

Dotychczasowa ewaluacja Zadania

W kolejnych raportach ewaluacyjnych z realizacji Programu polityki kulturalnej Miasta Białystok na lata 2018-2022 plus” za lata 2019, 2020 oraz 2021 dokonano częściowych ocen wdrażania Programu Wydarzeń Kluczowych. Konieczne jest zatem przyjrzenie się analizom oraz wnioskom Ewaluatorów, przedstawionym we wcześniejszych opracowaniach.

Opis wskaźników oraz ocena realizacji wskaźników zostały uzupełnione o komentarze, będące cytatami z raportów ewaluacyjnych, opracowanych za 2019 rok przez Artura Celińskiego, a także za rok 2020 i 2021 – opracowanych przez dra Macieja Białousa.

Ocena realizacji PWK do I kwartału 2020 roku:

Wskaźnik	Ocena realizacji wskaźnika	Komentarz
Terminowość realizacji poszczególnych etapów Programu Wydarzeń Kluczowych	<i>sukces/porażka</i>	<p>15 marca 2019 r. Prezydent Miasta Białegostoku podpisał zarządzenie o wdrożeniu Programu Wydarzeń Kluczowych.</p> <p>Zgodnie z harmonogramem Urząd Miejski:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wytypował osoby odpowiedzialne za koordynację prac nad Programem, - przeprowadził działania informacyjne, - zorganizował cykl debat publicznych, - wyłonił zespół 100 osób oceniających potencjał wydarzeń kluczowych, - przeprowadził procedurę wyboru 5 wydarzeń (10 czerwca 2019 r.) <p>(...) Niestety – w grudniu 2019 r. władze miasta zdecydowały o przesunięciu realizacji Programu na 2021 r. Oficjalny komunikat Urzędu informuje, że „Program Wydarzeń Kluczowych, które zostały wybrane w 2019 roku, nie zostanie rozpoczęty w 2020 roku, w planowanej wersji jako odrębny konkurs na działania 3-letnie, z uwagi na ograniczenia finansowe w budżecie Miasta Białegostoku na 2020 rok.”</p>
Przeznaczenie odpowiedniej wysokości środków na realizację programu	<i>niepowodzenie</i>	<p>Budżet Programu powinien wynosić nie mniej niż 1 100 000 zł rocznie. (...) Przesunięcie startu Programu na 2021 r. rodzi poważne wątpliwości na temat możliwości wypełnienia tego wskaźnika</p>

Wyznaczenie osoby/osób odpowiedzialnych za koordynację prac nad Programem Wydarzeń Kluczowych z ramienia urzędu	sukces	<i>Urząd Miejski wytypował z grona pracowników Referatu Kultury dwie osoby odpowiedzialne za koordynację prac nad Programem.</i>
Opracowanie i realizacja planu promocji działań związanych z Programem Wydarzeń Kluczowych	umiarkowany sukces	<i>Stworzono zakładkę na stronach Urzędu Miejskiego, a nową identyfikację graficzną Programu sprowadzono do logotypu. Udało się też doprowadzić do publikacji materiałów o Programie w lokalnych mediach (m.in. „Kurierze Porannym”, „Gazecie Wyborczej”, „TVP3”). Nie są to jednak działania, które można by uznać za wykraczające poza standard.</i>
Opracowanie regulaminu Programu	sukces	<i>7 stycznia 2019 r. w odbyło się pierwsze spotkanie konsultacyjne dotyczące opracowania zasad i wdrożenia Programu. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz dyrektorzy miejskich i wojewódzkich instytucji kultury. 20 marca 2019 został zaś ogłoszony nabór wniosków do Programu.</i>
Prowadzenie debaty publicznej wokół programu i spodziewanych efektów	sukces	<i>W pierwszej połowie 2019 roku Referat Kultury zorganizował serię spotkań dotyczących Programu. Była to zarówno szansa na konsultacje, jak i okazja do rozmowy o spodziewanych efektach.</i>
Wieloletnie wsparcie finansowe	niepowodzenie	<i>Na etapie opracowania zapewniono formalną możliwość finansowania Programu w trybie trzyletnim. W grudniu 2019 r. wycofano się z tego mechanizmu i zdecydowano o przesunięciu Programu na 2021 r.</i>
Liczba osób - twórców kultury miejskiej, dziennikarzy, decydentów i innych liderów opinii biorących udział w procesie selekcji	sukces	<i>Zespół 100 oceniających rzeczywiście tworzyło 100 twórców kultury miejskiej, dziennikarzy, decydentów i innych liderów opinii. W trakcie selekcji aż 88 osób z tego grona oddało swój głos na wydarzenie kluczowe.</i>
Obecność reprezentantów wszystkich	sukces	<i>W gronie osób dokonujących pierwszej selekcji znaleźli się przedstawiciele różnorodnych środowisk twórców kultury miejskiej, dziennikarzy, decydentów i</i>

kluczowych grup w gronie osób dokonujących pierwszej selekcji		<i>innych liderów opinii.</i>
---	--	-------------------------------

Ocena realizacji PWK w 2020 roku:

Wskaźnik	Ocena realizacji wskaźnika	Komentarz
Terminowość realizacji poszczególnych etapów Programu Wydarzeń Kluczowych	częściowy sukces	<i>Już w grudniu 2019 r. władze miasta zdecydowały o przesunięciu uruchomienia grantów wieloletnich z roku 2020 na 2021, argumentując to ograniczeniami finansowymi w budżecie Miasta Białegostoku na 2020 rok. Jednorazowe dofinansowanie wybranych wydarzeń w 2020 r. należy więc uznać za jedynie częściowy sukces, nie gwarantował on bowiem jednego z ważnych założeń Programu Wydarzeń Kluczowych, tj. długoterminowej stabilizacji finansowania.</i>
Przeznaczenie odpowiedniej wysokości środków na realizację programu	niepowodzenie	<i>(...) budżet przeznaczony na organizację Wydarzeń Kluczowych został pomniejszony wobec pierwotnych założeń Programu.</i>
Opracowanie i realizacja planu promocji działań związanych z Programem Wydarzeń Kluczowych	częściowy sukces	<i>Materiały promocyjne Wydarzeń Kluczowych realizowanych w 2020 r. zawierały logo Miasta Białegostoku ze specjalnym dopiskiem dotyczącym udziału w Programie. Pojawiały się na ten temat również informacje w mediach lokalnych. Trudno jednak uznać te treści za elementy widocznej i skutecznej strategii komunikacji.</i>
Wieloletnie wsparcie finansowe	porażka	<i>Samorząd ustalił, że mechanizm finansowania wydarzeń kluczowych, które zostały wybrane do realizacji przez organizacje pozarządowe, zostanie rozpoczęty w 2021 r. jako odrębny konkurs na działania trzyletnie. Tym samym nie zostały spełnione wcześniejsze zapisy PPK.</i>

Ocena realizacji PWK w 2021 roku:

Wskaźnik	Ocena realizacji wskaźnika	Komentarz
----------	----------------------------	-----------

Terminowość realizacji poszczególnych etapów Programu Wydarzeń Kluczowych	częściowy sukces	<i>Już w grudniu 2019 r. władze miasta zdecydowały o przesunięciu uruchomienia grantów wieloletnich z roku 2020 na 2021, argumentując to ograniczeniami finansowymi w budżecie Miasta Białegostoku na 2020 rok. Uruchomienie grantów wieloletnich powiodło się w 2021 r., ale należy uznać to za jedynie częściowy sukces.</i>
Przeznaczenie odpowiedniej wysokości środków na realizację programu	niepowodzenie	<i>(...) budżet przeznaczony na organizację Wydarzeń Kluczowych został pomniejszony wobec pierwotnych założeń Programu. Ograniczenie funduszy stawia w wątpliwość zasadność Programu Wydarzeń Kluczowych, przynajmniej wobec założeń i celów zawartych pierwotnie w PPK.</i>
Opracowanie i realizacja planu promocji działań związanych z Programem Wydarzeń Kluczowych	częściowy sukces	<i>Materiały promocyjne Wydarzeń Kluczowych realizowanych w 2021 r. zawierały logo Miasta Białegostoku ze specjalnym dopiskiem dotyczącym udziału w Programie. Pojawiały się na ten temat również informacje w mediach lokalnych. Trudno jednak uznać te treści za elementy widocznej i skutecznej strategii komunikacji.</i>
Wieloletnie wsparcie finansowe	sukces	<i>Na etapie opracowania zapewniono formalną możliwość finansowania Programu w trybie trzyletnim. W grudniu 2019 r. zdecydowano się przesunąć ją o rok. W 2021 r. mechanizm trzyletniego finansowania został wdrożony wobec festiwalu Up to Date oraz Na pograniczu kultur.</i>

Wnioski

W niniejszej części opracowania zostanie podjęta próba udzielenia odpowiedzi na pytanie: czy sposób wdrażania Programu Wydarzeń Kluczowych zrealizowany przez Urząd Miejski w Białymstoku odpowiada założeniom Programu Polityki Kulturalnej poczynionym w 2018 roku? Aby móc w pełni odnieść się do powyższego zagadnienia, konieczne jest kompleksowe przeanalizowanie wskaźników przypisanych omawianemu Zadaniu.

Wskaźnik: Terminowość realizacji poszczególnych etapów Programu Wydarzeń Kluczowych

Ocena realizacji wskaźnika: częściowy sukces

Etap opracowania i wdrożenia Programu miał nastąpić w 2019 roku. Przedstawicielom Urzędu Miejskiego w Białymstoku udało się przed zaplanowanym terminem opracować regulamin PWK, a następnie poddać go konsultacjom, powołać zespół 100 i przeprowadzić proces naboru i selekcji wydarzeń. Tę część realizacji zadania z pewnością można uznać na sukces.

Niestety w grudniu 2019 r. władze miasta podjęły decyzję o przesunięciu uruchomienia grantów wieloletnich z roku 2020 na 2021. Przyczyną były ograniczenia finansowe w budżecie Miasta Białegostoku na 2020 rok. Uruchomienie wsparcia wieloletniego nastąpiło dopiero w 2021 r., dlatego ocenę realizacji wskaźnika dotyczącego terminowości należy uznać wyłącznie za częściowy sukces.

Wskaźnik: Przeznaczenie odpowiedniej wysokości środków na realizację programu

Ocena realizacji wskaźnika: niepowodzenie

Zgodnie z założeniami, budżet Programu powinien wynosić nie mniej niż 1 100 000 zł rocznie. Wsparcie, jakie otrzymali organizatorzy wydarzeń kluczowych, jest poniżej zakładanego poziomu.

Wskaźnik: Wyznaczenie osoby/osób odpowiedzialnych za koordynację prac nad Programem Wydarzeń Kluczowych z ramienia urzędu

Ocena realizacji wskaźnika: sukces

Formalne wyznaczenie osób odpowiedzialnych za koordynację prac nad Programem Wydarzeń Kluczowych nastąpiło w listopadzie 2018 roku.

Wskaźnik: Opracowanie i realizacja planu promocji działań związanych z Programem Wydarzeń Kluczowych

Ocena realizacji wskaźnika: niepowodzenie

Urząd Miejski w Białymstoku opracował znak graficzny Programu, który wykorzystywany był przez organizatorów wydarzeń. Informacje o Programie zostały opublikowane w mediach lokalnych: np. w formie ogłoszenia w Gazecie Wyborczej. Trudno jednak uznać te działania za strategiczne i przynoszące realne efekty. Należy podkreślić także, iż brakuje realnych narzędzi do mierzenia efektów działań UM. Trudno bowiem uznać, na ile informacje w mediach dot. wydarzeń kluczowych są wynikiem aktywności pracowników odpowiedzialnych za wdrażanie PPK, a na ile - raczej - efektem pracy organizatorów.

Wskaźnik: Opracowanie regulaminu Programu

Ocena realizacji wskaźnika: sukces (z zastrzeżeniem)

Regulamin programu został opracowany zgodnie z założeniami, następnie poddany konsultacjom i przyjęty do wdrożenia. Prace nad regulaminem zostały zrealizowane znacznie szybciej, niż zakładano w PPK.

Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, iż w trakcie prac nad regulaminem nie przewidziano sytuacji, które zdarzyły się w przyszłości, tj. rezygnacja organizatora

z podpisania umowy na finansowanie wydarzenia oraz rezygnacja organizatora z organizacji wydarzenia. Powyższe miało znaczący wpływ na fakt iż finalnie nie udało się wykreować zakładanych pięciu wydarzeń kluczowych.

Wskaźnik: Prowadzenie debaty publicznej wokół programu i spodziewanych efektów

Ocena realizacji wskaźnika: sukces

Urząd Miejski w Białymstoku organizował i prowadził spotkania dotyczące PPK oraz Programu Wydarzeń Kluczowych, w trakcie których dyskutowano o założeniach oraz spodziewanych efektach programu.

Wskaźnik: Wieloletnie wsparcie finansowe

Ocena realizacji wskaźnika: sukces (z zastrzeżeniem)

Organizatorzy otrzymali zakładane wieloletnie wsparcie finansowe. Należy jednak zaznaczyć, iż w grudniu 2019 r. zdecydowano się przesunąć wdrażanie wsparcia o rok.

Wskaźnik: Liczba osób - twórców kultury miejskiej, dziennikarzy, decydentów i innych liderów opinii biorących udział w procesie selekcji

Ocena realizacji wskaźnika: sukces

Powołany Zespół 100 skupił, zgodnie z zamierzeniami, twórców kultury miejskiej, dziennikarzy, decydentów i innych liderów opinii.

Wskaźnik: Obecność reprezentantów wszystkich kluczowych grup w gronie osób dokonujących pierwszej selekcji

Ocena realizacji wskaźnika: sukces

W gronie osób dokonujących pierwszej selekcji wydarzeń kluczowych, zgodnie z założeniami, obecni byli przedstawiciele wszystkich kluczowych grup, tj. przedstawiciele środowiska twórców kultury miejskiej, dziennikarze, decydenci oraz inni liderzy opinii.

Wskaźnik: Wykreowanie co najmniej 5 kluczowych wydarzeń kulturalnych.

Ocena realizacji wskaźnika: niepowodzenie

Rezygnacji organizatora Festiwalu "Biała Czysta Kulturalna" ze wsparcia trzyletniego oraz rezygnacja Opery i Filharmonii Podlaskiej z organizacji "Halfway Festival" spowodowały, iż niemożliwym stało zrealizowanie kluczowego wskaźnika - tj. wykreowanie co najmniej pięciu wydarzeń kluczowych.

Ocena ogólna Zadania

Wskaźniki zapisane w PPK w odniesieniu do Zadania A zostały zrealizowane w większości z sukcesem. Należy szczególnie podkreślić profesjonalne podejście pracowników Urzędu Miejskiego odnośnie przygotowania i wdrożenia regulaminu Programu Wydarzeń Kluczowych. Proces prac nad powstaniem regulaminu programu, debata nad jego założeniami, powołanie Zespołu 100, a także wybór imprez kluczowych został przeprowadzony niezwykle sprawnie i znacznie szybciej, niż zakładał dokument bazowy.

Dokonując globalnej oceny realizacji Programu, należy jednak przyjrzeć się głównie tym wskaźnikom, których realizacja nie powiodła się. Kluczową kwestią jest zagadnienie finansowania programu. O ile za duży sukces należy uznać wprowadzenie mechanizmu dofinansowywania wieloletniego, o tyle niepowodzeniem okazał się poziom wsparcia ze strony Urzędu Miejskiego. Budżet na wydarzenia kluczowe został niestety zdecydowanie pomniejszony w stosunku do pierwotnych założeń Programu. Sytuację tę można tłumaczyć czynnikami zewnętrznymi, takimi jak: skutki pandemii Covid-19, sytuacja finansowa samorządów, czy kryzys ekonomiczny, wywołany m.in. przez wybuch wojny w Ukrainie. Dokonując rzetelnej oceny nie można jednak zapomnieć iż, opóźnienie wprowadzenia oraz okrajanie Programu Wydarzeń Kluczowych rozpoczęło się już wcześniej, w budżecie uchwalonym na rok 2020. A więc przed wybuchem pandemii. Władze miasta decyzję tę argumentowały ograniczeniami finansowymi. Oficjalne informacje na ten temat były lakoniczne, co z pewnością nie wpłynęło na komfort i poczucie bezpieczeństwa organizatorów wydarzeń kluczowych.

Sami organizatorzy również podkreślają, że gwarancja wieloletniego finansowania pomagała w przygotowywaniu wydarzeń i zapewniała możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne. Podkreślają jednak, iż porównywane wydarzenia, organizowane na terenie Polski, dysponują znacznie większymi budżetami. Możliwość zaproszenia artystów o uznanej pozycji w kraju i poza jego granicami udawało się osiągnąć głównie dzięki kontaktom prywatnym i wieloletnim znajomościom, dzięki którym możliwe były owocne negocjacje honorariów.

Podobnie, jak podkreślono we wcześniejszych raportach ewaluacyjnych PPK, należy stanowczo podkreślić, iż ograniczenie funduszy stawia w wątpliwość zasadność Programu Wydarzeń Kluczowych. Założenia i cele zawarte w dokumencie bazowym podkreślały, że fundusze te powinny dawać wytypowanym wydarzeniom możliwość komfortowego, stałego rozwoju i strategicznego planowania. Takie byłoby możliwe wyłącznie w sytuacji dysponowania odpowiednim budżetem na organizację wydarzeń w każdym kolejnym roku.

Niepowodzeniem realizacji programu okazało się również założenie wykreowania co najmniej pięciu wydarzeń o charakterze kluczowym. W efekcie rezygnacji organizatorów Festiwalu "Biała Czysta Kulturalna" oraz "Halfway Festival" niemożliwe stało się zrealizowanie podstawowego celu programu. O ile Urząd Miejski w Białymstoku nie miał wpływu na obydwa zdarzenia, o tyle należało

przewidzieć tego typu sytuacje w regulaminie programu. Ostatecznie, Program Wydarzeń Kluczowych wsparł dwa wydarzenia organizacji pozarządowych: „Up to Date Festival” Stowarzyszenia Pogotowie Kulturalno-Społeczne oraz Festiwal Literacki „Na pograniczu kultur” Fundacji „Sąsiedzi”, a także festiwale lalkarskie organizowane naprzemiennie przez Białostocki Teatr Lalek: „Metamorfozy Lalek”, *Międzynarodowy Festiwal Szkół Lalkarskich LALKANIELALKA Nurt Profesjonalny*. Warto, aby w przyszłości regulamin Programu umożliwił dokonanie wyboru uzupełniającego lub objęcie wsparciem jako wydarzenie kluczowe, kolejnych inicjatyw z listy rankingowej.

Głównym hasłem Programu Polityki Kulturalnej było połączenie słów „zauważalność” i „ważne”, zapisanych w postaci: „ZAUWAŻALNE”. Hasło to wyrażało chęć osiągnięcia spójności działań prowadzonych w tych dwóch kierunkach oraz ich wzajemnej zależności. Był to także wyznacznik misji miejskiej polityki kulturalnej na kolejne lata. Miała ona koncentrować się na tym, co „ZAUWAŻALNE”, czyli istotne dla mieszkańców, wzbogacające ofertę kulturalną, budujące wizerunek miasta (na zewnątrz i wewnątrz) oraz dostrzegalne przez środowisko twórców kultury.

Program Wydarzeń Kluczowych miał być głównym zadaniem przyczyniającym się do budowy pozytywnego wizerunku białostockiej kultury. *Jego założeniem było, że* Program miał *także* wpływać pozytywnie na prestiż wydarzeń, zarówno wśród odbiorców wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Potencjał ten niestety nie został wykorzystany. Sami organizatorzy podkreślają, że działania reklamowe powinny być realizowane we współpracy z Urzędem Miejskim w Białymstoku. Kampanie promujące wydarzenia organizowane w ramach Programu Wydarzeń Kluczowych powinny być działaniami strategicznymi miasta, realizowanymi nie tylko z myślą o lokalnych odbiorcach, ale również o widzach/uczestnikach/słuchaczach z innych regionów naszego kraju, czy świata.

Rekomendacje

Kontynuacja programu

Wdrażanie Programu Polityki Kulturalnej Miasta przypadło głównie na okres wybuchu pandemii Covid-19. Sytuacja epidemiczna i wynikające z niej ograniczenia dotyczące organizacji wydarzeń kulturalnych, a także ogólna sytuacja ekonomiczna nie pomogły w rozwoju polityki kulturalnej miasta. Z pewnością Program Wydarzeń Kluczowych warto jednak kontynuować i wspierać wydarzenia kulturalne, które zostały uznane za istotne i ważne w obszarze białostockiej kultury.

Pandemia Covid-19 uniemożliwiła organizatorom systematyczny wzrost liczby widzów uczestniczących w wydarzeniach kluczowych, dlatego warto kontynuować wspieranie festiwali, aby w przyszłości móc obiektywnie i realnie ocenić realizację wskaźników ujętych w PPK2018.

Zwiększenie finansowania

Ogólna sytuacja ekonomiczna i polityczna, a także związane z nimi niższe, niż zakładano dofinansowania wydarzeń, nie pozwoliły organizatorom na zakładany rozwój i realizowanie imprez wg pełnych założeń. Zdaniem organizatorów wydarzeń, plusem Programu jest fakt, iż umożliwia on ciągłość funkcjonowania. Należy jednak podkreślić, iż pomimo słusznych założeń, w praktyce nie udało się dofinansować wydarzeń na zakładanym poziomie. Oczywistym jest więc, że Organizatorzy nie mieli szansy zrealizować w pełni planów związanych z realizacją wydarzeń w kolejnych latach.

Aby Program Wydarzeń Kluczowych przyniósł realne efekty, należy respektować bazowe wytyczne i zwiększyć, a następnie utrzymywać poziom dofinansowania, do zakładanego poziomu. Zwiększenie finansowania da organizatorom szansę na realny rozwój ich inicjatyw.

Modyfikacja zasad wyboru wydarzeń

Regulamin programu z pewnością powinien zostać poddany modyfikacjom. Należy przede wszystkim uchronić się przed sytuacją, w której któryś z organizatorów wybranego wydarzenia kluczowego, wycofa się z organizowania imprezy. Zmniejszona liczba wydarzeń kluczowych za każdym razem będzie powodowała fakt niewywiązywania się z kluczowego założenia realizacji Programu.

Promocja wydarzeń

Jednym z kluczowych założeń Programu Polityki Kulturalnej było uczynienie białostockiej kultury „ZAUWAŻALNĄ”. Współpraca organizatorów i służb promocyjnych miasta powinna być ścisła i zaplanowana na osiągnięcie rezultatów, które w przyszłości będą przynosić wymierne korzyści promocyjne zarówno dla samych wydarzeń, jak i ogólnie - dla Białegostoku. Warto zadbać o dodatkowe środki w budżecie promocyjnym miasta, które będą przeznaczone na kompleksowe działania promujące wydarzenia kluczowe.